

Information om rätten till modersmålsundervisning

Vad menas med modersmålsundervisning?

Modersmålsundervisning är undervisning i en elevs hemspråk. Elever som har ett annat modersmål än svenska kan ha rätt att läsa det modersmålet som ett skolämne.

Undervisningen ska syfta till att eleven får utveckla kunskaper i och om språket. Modersmål fungerar precis som andra ämnen när det gäller undervisning, bedömning och betyg. Det finns liksom i andra ämnen nationella ämnesplaner respektive kursplaner där det slås fast vilka kunskaper och förmågor som ska utvecklas och bedömas.

De elever som har rätt till modersmålsundervisning ska erbjudas det inom ramen för språkvalet. Modersmålsundervisning kan på grundskolan också anordnas som elevens val, skolans val eller utanför ordinarie timplan. På gymnasieskolan också som individuellt val eller utökat program.

Vem har rätt till modersmålsundervisning?

För att erbjudas modersmålsundervisning i grundskolan eller gymnasieskolan ska följande förutsättningar vara uppfyllda:

- Minst en av elevens vårdnadshavare ska ha ett annat språk än svenska som modersmål
- Språket ska vara ett dagligt umgängesspråk för eleven i hemmet
- Eleven måste i grundskolan ha grundläggande kunskaper i språket.
- Eleven måste i gymnasieskolan ha goda kunskaper i språket.

Ett undantag är modersmålsundervisningen för elever som är adopterade och har ett annat modersmål än svenska. För dem gäller att de har rätt till modersmålsundervisning även om det inte är fråga om ett dagligt umgängesspråk men de behöver fortfarande ha grundläggande kunskaper i ämnet.

Men skolans Huvudman (tex en kommun eller en fristående skolas styrelse) behöver bara anordna modersmålsundervisning om det finns minst fem elever som utifrån ovanstående krav har rätt till undervisningen och samtidigt önskar den. Dessutom måste det finnas tillgång till en lärare som av rektor bedömts lämplig att undervisa i modersmålet.

Om modersmålsundervisningen genomförs utöver garanterad undervisningstid är det Huvudmannens skyldighet att erbjuda undervisning i modersmålet i maximalt sju läsår.

En elev har rätt att läsa modersmål även om den under tidigare skolgång inte har gjort detta. En elev som påbörjat undervisning i modersmål har också rätt att fortsatt delta även om det aktuella språket upphöra att vara ett dagligt umgängesspråk i hemmet.

Observera att det finns utökade rättigheter till modersmålsundervisning i minoritetsspråk vilka delvis frångår ovanstående regler. Läs mer om dessa utökade rättigheter under rubriken "Särskild rätt till modersmålsundervisning i minoritetsspråk" nedan.

Särskild rätt till modersmålsundervisning i minoritetsspråk

Den elev som tillhör någon av Sveriges nationella minoriteter har rätt att under sin skolgång läsa det aktuella minoritetsspråket (romani chib, jiddisch, meänkieli, finska eller samiska) i modersmålsundervisning. Antingen inom ramen för språkval eller utöver ordinarie timplan. Valet är vårdnadshavarnas eller den myndiga elevens. Om en elev tillhör en nationell minoritet så innebär detta att eleven har särskilda rättigheter till modersmålsundervisning i förhållande till rätten till modersmålsundervisning i övriga språk.

De särskilda rättigheterna till modersmålsundervisning i minoritetsspråk innebär bland annat att en Huvudman är skyldig att erbjuda modersmålsundervisning i minoritetsspråk oavsett hur få elever som skulle omfattas av en sådan undervisning (till skillnad från övrig modersmålsundervisning där undervisning inte behöver anordnas om färre än fem elever ansöker om undervisning i ett visst modersmål). Dessutom krävs det inte att eleven har grundläggande kunskaper i minoritetsspråket eller att det är ett dagligt umgängesspråk för eleven.

När modermålet är ett minoritetsspråk (eller ett nordiskt språk eller om eleven har särskilda behov av modersmålsundervisning) finns det ingen begränsning i antalet år på Huvudmannens skyldighet att i grundskolan erbjuda modersmålsundervisning. I övriga fall gäller regeln att endast sju läsår sammantaget måste erbjudas (om eleven har fått sin undervisning utöver den garanterade undervisningstiden). I gymnasieskolan och gymnasiesärskolan kan modersmålsundervisningen anordnas som individuellt val eller ersätta ett modernt språk. Inte heller då gäller ovanstående begränsning om det handlar om ett minoritetsspråk.

Vanligen får en elev endast ha modersmålsundervisning i ett språk men det finns ett undantag. Om särskilda skäl förefinns kan en romsk elev som kommit till Sverige från ett annat land erbjudas modersmålsundervisning i två språk.

Modersmålsundervisning på Umeå Waldorfskola

Umeå Waldorfskola erbjuder modersmålsundervisning på både grundskolan och gymnasieskolan. På grundskolan görs ansökan av vårdnadshavare och på gymnasieskolan av eleven själv. Det är till rektor som ansökan skickas och denne beviljar eller avslår sedan ansökan med utgångspunkt i skollagen samt skol-, grundskole- och gymnasieförordningen.

I arbetet med modersmålsundervisning samarbetar Umeå Waldorfskola med Umeå kommun. Umeå Waldorfskola tillhandahåller lokaler och Umeå kommun tillhandahåller modersmåls lärare. Du kan läsa mer om modersmålsundervisning i Umeå kommun på www.umea.se/modersmal.